

עוֹד עַל הַתִּי הַלְלוֹת

היה לו לנ. קרסל שחציו במאמרו "בעל השגות, מוסף, דבר" מיום כ"ד באדר א' ציון לר' אליקים בן יהודה המיהלואני בעל ספר "ראב"ה", שאילו זכה וזכתה חכמת ישראל היה באתר מסגרתו יסודותיה בשי"ר, רנ"ק ור"צבי הירש היות בני ארצו גדול היה בזו חו של המיהלואני גם לבנות בנינים של חיוב, לפלול דרכים ולהורות תורות שיטתיות. אולם לא זכה לישב בשלוח ולעשות את תורתו. אומנתו, יבוחו האנליטי הנפלא הוכרח למצוא לו מר צא בהשגות על שי"ר וצונ"ה, שאולי גם התקנא בהם, מתוך שידע מה עלול היה הוא עצמו לעשות. את דעתי זו אני מבסס על אחד מחיבוריו בנ"ה כתב ידו שנשאד לפליטה ונמצא בננו בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים (סימנו: ב"ו עברי 121 4°), הלא הוא החיבור שנוכר בפי מו"ל הראב"ה בהקדמתו ושניתנה לו הסכמת ר' יעקב מלוסא בעל "הגות דעת" ונקרא בשם "זהרי ראב"ה".

כתב היר, הכולל שבעים ואדבעה דפים גדולים, כתובים בעפיות פנים ואחור, הוא מכוא ביקורתית לספר הזהרי ראב"ה כתב פירושו גדול על כל הוזהר (בשם "זהרי ספרד"), אף הרגם את הוזהר מארמית לעברית, והיבחרו "זהרי ראב"ה" היה צדיק לשמש מעין מכוא לספרים אלה. החלקים הראשונים של הספר הם חקר ספרותי של הוזהר וחלקיו ונוסחאותיו, ואז בנן השיטת, בקורת מתוך התעסקות רבה על ר' יעקב עמדין ב"מטפת ספרים" יעל ר' משה קרניץ בספרו "בן יחאי". חקר לקים האחרונים כוללים בואר יסודות חורת הקבלה על פי שיטת של הדברי רים בחלק העיקרי של הוזהר. להערכת הספר די להביא את דברי הוזהר הקב לה נרשם שלום: "הוא ספר שלא פג טעמו גם היום והעמיק שיטת הוזהר ושי אר הקורות על בניינו הספרותי וחלי קיו וכו', והכל מאד שלא נדפס בשעתו כי ברכה בו. — ואין ספק שהוא הספר היותר חשוב שנתחבר על אידות הוזהר מחכמי ישראל במאה האחרונה, ואילו היה נדפס בשעה הנכונה, היה

מכונן את הויכוחים הטדעיים בביוון פורה יותר" (כתבייד קבלה הנמצאים בבית הספרים הלאומי בירושלים, ירושלים תר"ו, עמ' 40).

כאן אביא קצת פרטים על היוו וספד ריו של ראב"ה על פי דבריו בהקדמתו לספר זה.

בראש הקדמתו הוא אומר: "גם בי התאנף הזמן, אף בי הפוך ידו כל היום סלה מיום עמדו על דעתי ועד היום, הוא מסיבות מתהפך בתחולותיו עלי, פעם יתנני לעלות ברגם המעלות ולעמוד במדרום הרים, ופתאים יבנו בי ויאמר: המלך דבר דדה, ימים או עשור יניה לי מעצבי וקונו לבבי, שליו בבי תי הרענן בחיכל, ועד מהרה ירוץ דברו בסער מתחולל ויקחני בעצת ראשי לעוף בסועף לקצו ארץ וים העוקים לבקש מרף לכני בית. אמנם תודות לאל הנור תן ליעף כוח ויום יום יסת הסדו עלי, ואני על שיטתתי אעמודה, יהי לי היום למלאכה והלילה לשימור משמרת הקודש לה".

אחר כך הוא מספר, ביצד גתעורר לעסוק בספר הוזהר ובחקמת הקבלה ואומר, כי מתחילה החאפק, מללמוד ספרי המקובלים, כי בבית אבי וקני ודודי רבני ק"ק ליבר טוב (סמוך לברד דיטשוב) ובבית מודי רבני הוזהר לא ראיתי שיקבעו לימוד חכמת הקבלה או שידברו מזה עם תלמידיהם (שארי מו"ד הגאון מ' אלכסנדר פענה אבד"ק סטנאב היה לומר עם ישיבה בבחמ"ד נפ"ת ושו"ת, ומודי הגאון ישראל הרב מ' ישראל הרוף ס"ק סטנאב כל ימיו היה מחדד תלמידיו בלפול והרופות, ואר"י דבי עילאה הגאון אר"י ליבש אבד"ק ואלעזישק למד עמנו בתמידות ספרי האלפסי והמרדכי, ובבתי המדרש שים של שלשתן לא שמעתי ולא ראיתי שיפדשו לישום אדם איזה מאמר מספר הוזהר וכדומה). ויהי היום ראיתי אצל דודי הג"מ היר הג"ל וקר גדול ר' (דפוס) קרימונה, ונשתוממתי על מה

שאין בו הקדמה (בבכל דפוסים אחרים) והתחלתי במאמרים אחדים כמה שהם בווהר קמן ושאלתי על זה. ענה דודי ואמר לי: מה לך לספרי קבלה, כלך אצל נגעים ואהלות, ככל משפחתך והבוחר. ודודי חמס עבר סלפני הוזהר הג"ל. עד שהיתה נסיכה מאת ח' שי שבתו עם רב אחד בעסק העובון שהוצד רך לשומת בית דין, ובתוך הספרים היה ספר הוזהר הגדול הג"ל והתחלתי לעיין בו, והדיון השלישי שנצטרף עמנו שאל לפרש לו מאמר הוזהר מפרשה של אותו שבוע... והשכתי לי... ובתוך כך עינתו יתד בווהר גדול הג"ל באותה פרשה וראיתי שם מאמרים רבים בלי שון הקודש או אמדתי אני אל לביו: הלא ספר הוזהר הוא מקור לכל ספרי המקובלים, ואם כל אמדותיו בסגנון זה, לא יבער מאתנו לפרשו באופן שיר בינו אמדותיו על בורין ומן אז והלאה קבעתי לימודי הוזהר וככל הספרים הנוגעים לחכמת הקבלה עפ"י דרכי וכו' שנת תש"א עסקתי בענינים אלה לפני ש"ב הגאון מ' יעקב אב"ד ק"ק ליסא ונתן לי הסכמתו (במבואר ברוש ספרי ראב"ה הנדפס באוכן תש"ו) והוא אימץ את לבבי להכשירם למלאכת חד בום, אך הזמן בעד בי — ומה יעשה נוסד חרם אם אין בידו משענת היקום אשר ברעיו? נמצאנו למדיום, שחיבר את ספרו, "זהרי ראב"ה" חיבור ראשון לפני שנת תש"א, אולם עבר עליו אחר כך והשלימו וכעזרתו שלפנינו נכתב אחריו "שנת תש"ו. ידרך אנו למדנו מדבריו אלה על מקור מחעבתו ומקור יקרתו הרוחנית ועל דרך לימודו בימי חרבו.

ואעתיק עוד את דבריו בלפי המבקר העתיק לבקר את ספרו, שמהם אנו למד רים על נימוסו הספרותי. הוא פונה בהקדמתו אל המבקר ומבקש תימנו, שלא יוציא משפט עד שיקרא את הספר בשלמותו וגם את כל פירושו על הוזהר. אולם אם יש בדעתו של המבקר, לתתי

ווכח עמי תיכף, שעל כל פנים יתנה עמי כמנהגי עם מחברים אחרים שעלתה תי להם השגותו עליהם סרם נדפס ספר ראב"ה שלי וגם עתה אני שולח לבל אחד השגותי הנוגעים לחכמי הזמן (ה) עליהם יחיו קודם שאדפוס אותם, אולי יתדעו דבריהם או יבדלו שמעתי — ומו שאין בפיו מענה, שתיקה בתודעה דמוא — ואם המשינו עליו ישיג מטרם האמת אתודנו בקהל רב שהדריכונו בדרך אמת, ואשר שמש החכמה עליהם נגד חת ישמעו מפיו או מפי איזה חלכה בשוכה ונחת".

באחת החערות להקדמה הוא מודיע שהיכר ישב עים וישנים ספרים במת את ואחר חלקים (מתחילה כתב "שבי עים" וחרו ומחק וכתב על המתוק, "שבי עים ושנים") וכולם נמנו בספרו, "אוצר ראב"ה" ונבארו, "מהותם ואיכותם והי כל בדרך מליצה ושיר". ספרו, "אוצר ראב"ה" כולל, לפי דבריו, גם חלקים רבים בחכמת הקבלה. מהם נשתמד בכתביידו רק חלק אחד ותוא על ספר "רואל המלאך". בכתביד זה נמצא עתה בננו בית המדרש לרבנים בלונדון ("ג'וס קולדני"). גי שלום שראה גם את כתב היד הזה מעיד עליו כי "גם הוא ספר חשוב".

ההקדמה ל"זהרי ראב"ה" מסתיימת בדברים אלה: "והנה כל קורא בעיני יראה ולבבו יבין, כמה חסד העבודה הזאת על איש אחד כמזני היום עני המתפרנס בצער מעשי ידי להביא טרף לביתו ותודתי נעשה פרעים קרעים שאי גי מכתת רגלי ממדינה למדינה ומעיד לעיד ופעם אני כותב בדרך בטלון או ביומא דשוקא וכדומה וחש"י בחכמי והסדו אשר עזרנו עדי כה יצילנו משי נואת ויראני מתורתו נפלאות".

אם לדון, איפוא, את המיהלואני לפי מה שכתב, ולא רק לפי מה שזכה במפר דה להרפים, אין להעמידו כבעל־השגות בלבד.